

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY (PPŠ)

Základní a Mateřská škola Nová Ves, Okres Brno- venkov, příspěvková organizace

Nová Ves 18, 664 91 Nová Ves

IČO: 75003805

Telefon ZŠ : 721 122 400

Telefon MŠ: 721 122 247

Vypracovala: Mgr. Dagmar Bláhová, školní metodik prevence

Schválila: Mgr. Pavla Procházková, ředitelka ZŠ a MŠ Nová Ves

Obsah

1.1.	Součástí týmu ŠPP je metodik prevence a výchovná poradkyně	3
1.2.	Řízení a realizace preventivních aktivit	3
1.3.	Vzdělávání a informovanost pedagogických pracovníků	3
1.4.	Spolupráce s odbornými pracovišti	4
1.5.	Podpora vedení školy	4
2.1.	Primární prevenci na naší základní škole má na starosti třídní učitel	4
2.2.	Zaměřujeme se na:	4
2.3.	Cíl	5
6.1.	Příloha č. 1	8
	Při selhání preventivních opatření školy	8
6.2.	Příloha č. 2	8
	Jak poznám, že moje dítě požívá alkohol nebo bere drogy?	8
6.3.	Doporučení zák. zástupcům, jejichž dítě má problémy s návykovými látkami.	10
6.4.	Čemu se vyhnout?	12
6.5.	Příloha č. 3	14
	Šikana	14

1. Úvod

Preventivní program vychází z Národní strategie primární prevence rizikového chování a metodických pokynů k prevenci rizikového chování, které zahrnují konzumaci drog včetně alkoholu, kouření, kriminalitu, virtuální drogy a gambling, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, intoleranci, homofobie, antisemitismus, poruchy příjmu potravy, syndrom CAN a vandalismus.

Cílem preventivního programu je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti.

1.1. Součástí týmu ŠPP je metodik prevence a výchovná poradkyně

Preventivní program je sestavován tak, aby byl smysluplně propojen s výchovným poradenstvím a péčí o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, které má na starosti výchovná poradkyně.

1.2. Řízení a realizace preventivních aktivit

Za realizaci Preventivního programu zodpovídá školní metodik prevence, který koordinuje práci jednotlivých učitelů a externích spolupracovníků. Ve vzájemné spolupráci jsou plánovány změny PP a další realizační kroky. Jednou z důležitých aktivit celého týmu je vyhledávání žáků s riziky selhávání ve vzdělávání. Je naší maximální snahou pomoci problémovým dětem a to především včasným jednáním s rodiči za účasti části nebo celého poradenského týmu, pedagoga, případně dalších odborníků.

1.3. Vzdělávání a informovanost pedagogických pracovníků

Hlavní podíl na dalším rozvoji znalostí a dovedností souvisejících s prevencí rizikového chování žáků spočívá v samostudiu všech učitelů školy a především školního metodika prevence. Pro zjednodušení a jasnější postupy a komunikaci zpracovává v případě potřeby tým školního poradenského pracoviště metodické postupy a pokyny pro pedagogy. S preventivním programem a metodickými postupy jsou pedagogičtí pracovníci seznamováni na poradách školy a kopie je umístěna ve sborovně. Aktuální informace jsou umísťovány na nástěnku ve sborovně, popřípadě jsou osobně sdělovány třídním učitelům.

1.4. Spolupráce s odbornými pracovišti

Celý tým školního poradenského pracoviště se aktivně podílí na spolupráci se Středisky výchovné péče, Policií ČR a Odborem sociálně- právní ochrany dětí a mládeže (OSPOD). Spolupracuje také s pedagogickopsychologickými poradnami (PPP) a Speciálně pedagogickými centry (SPC). Současně také domlouvá spolupráci s dalšími organizacemi zabývajícími se prevencí sociálně patologických jevů a prevencí obecně.

1.5. Podpora vedení školy

Vedení školy v průběhu školního roku vytváří podmínky pro naplňování cílů preventivního programu, umožňuje odborné vzdělávání školních metodiků prevence, výchovného poradce i ostatních pedagogických pracovníků. V rámci pedagogických porad vytváří prostor pro informování učitelů. Zajišťuje vybavení školy materiály pro realizaci PP. Spolupracuje s celým poradenským týmem při řešení problémových situací.

2. *Primární prevence v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů*

2.1. Primární prevenci na naší základní škole má na starosti třídní učitel

S jednotlivými tématy se děti setkávají především v předmětu Prvouka, Vlastivěda. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu, nebo využít materiály školy z oblasti primární prevence. Do výuky jsou pravidelně zařazovány třídnické hodiny. Na tématech a obsahu hodin spolupracují třídní učitelé s MP. Dále se budou domlouvat další preventivní programy ve spolupráci s externími pracovišti v oboru prevence. Spolupráci je možné využít i při tvorbě preventivních akcí a programů.

2.2. Zaměřujeme se na:

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě, hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami, základy etické a právní výchovy,
- všestranný rozvoj osobnosti žáka · ekologická výchova,
- důraz na spolupráci s rodiči · široká nabídka volnočasových aktivit,

- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod.,
- účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení,
- soustředěnost na včasnou diagnostiku sociálně patologických problémů ve třídních kolektivech,
- práce na pozitivním klimatu třídy, přátelských vztazích, vzájemné důvěře a spolupráci.

2.3. Cíl

- po pěti letech by děti měly umět definovat rodinu jako zázemí a útočiště,
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými,
- mít základní sociální dovednosti,
- umět se chránit před cizími lidmi,
- mít základní zdravotní návyky,
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas,
- umět rozlišit léky a návykové látky,
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách,
- znát následky užívání návykových látek a umět je odmítat.

3. *Nadstavbové aktivity v rámci školy*

- **Projekt pro předškoláky**

Pravidelné setkávání budoucích prvňáčků a jejich zákonných zástupců s cílem zmírnit přechod mezi mateřskou a základní školou. Seznámit se s naší školou a budoucí paní učitelkou, nastartovat edukační proces. Hravou formou děti naučit základním dovednostem pro úspěšný nástup do školy a navázat aktivní spolupráci s rodiči. O

projekt se stará budoucí třídní učitelka první třídy.

- **Vánoční a velikonoční tradice - rozsvícení stromu**

Zážitkový program pro žáky ZŠ i MŠ, jejich rodiče a širší veřejnost- zodpovídají třídní učitelé. Dále jsou organizovány tvořivé vánoční dílničky- zodpovídají vychovatelka ŠD a třídní učitelky. Také je organizována vánoční výstava. V období Velikonoc je realizována velikonoční výstava. S příchodem jara organizujeme tradici vynášení Moreny. Do všech aktivit jsou žáci aktivně zapojeni- jsou rozvíjeny jejich hudební, výtvarné a organizační dovednosti.

- **Výukový projekt “Jsme kamarádi”**

Projektový den zaměřený na prohloubení vzájemných vztahů, kamarádství, prevenci proti šikaně, den v duchu “škola hrou”.

- **Projektový den Zdraví**

- **Volnočasové aktivity**

Nabídkou kroužků vedeme děti ke smysluplnému trávení volného času a formování hodnot. V letošním roce jsou dětem nabídnuty následující kroužky: Keramika, Všeználek, Počítače, Flétna, Rukodělný kroužek, Malý kuchtík.

4. ***Rodiče jsou o dění ve škole informováni především těmito způsoby:***

- třídní schůzky, hovorové hodiny;
- den otevřených dveří;
- konzultační hodiny;
- internetový systém Bakaláři, webové stránky školy informační nástěnky.

5. *Den otevřených dveří*

Slouží především k prezentaci práce školy, ale dává zároveň možnost seznámit zák. zástupce s koncepcí školy a prací v ní. Na jeho průběhu se podílejí i žáci, kteří se tímto učí prezentovat svou práci a výsledky a zároveň posilují svůj vztah ke škole, školnímu kolektivu.

6. *Přílohy*

6.1. Příloha č. 1

Při selhání preventivních opatření školy

- V případě podezření na zneužívání návykových látek provést diskrétní šetření a pohovor se žákem. Při důvodném podezření okamžité kontaktování rodičů event. zákonných zástupců žáka.
- Při negativní a nespolupracující reakci rodiny uvědomit OSPOD.
- Při průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pracovník školy pověřený dle pokynu ministra kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce, uvědomí OSPOD.
- V případě dealerství nebo podezření z dealerství, ohrožení mravní výchovy dítěte nebo zanedbání povinné péče uvědomí oddělení péče o dítě, OSPOD, oznámí věc Policii ČR.

6.2. Příloha č. 2

Jak poznám, že moje dítě požívá alkohol nebo bere drogy?

- Změnila se osobnost Vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
- Má časté výkyvy nálad?
- Straní se Vás? Je zlostný nebo depresivní?
- Tráví hodně času ve svém pokoji sám?
- Ztratil zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport?
- Zhoršil se jeho prospěch?
- Přestal trávit čas se starými kamarády? Přátelí se s dětmi, které se Vám nelíbí? Nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá?

- Máte pocit, že se Vám doma ztrácí peníze nebo věci (peníze potřebné na alkohol a drogy) nebo máte pocit, že má víc peněz, než byste očekávali (peníze získané z prodeje drog)?
- Reaguje nepřiměřeně, když s ním mluvíte o alkoholu a o drogách nebo se snaží změnit téma?
- Lže nebo podvádí?
- Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice? Nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo Vaše dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení a vitalitu?
- Našli jste někdy důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, lahve?
- Zhoršil se vztah dítěte k členům rodiny?
- Zdá se Vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog předešlý den?
- Přestalo se Vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblečení?
- Zdá se být méně soustředěný?

6.3. Doporučení zák. zástupcům, jejichž dítě má problémy s návykovými látkami

- Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, neváhejte zavolat lékaře. Používání drog není trestné, a dítěti proto žádný soudní postih nehrozí. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložte na pozdější dobu. Nespoléhejte na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Jejím základem je nepodporovat a neusnadňovat pokračující braní drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu a povzbuzovat k ní.
- To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch, ještě neznamená, že je neúčinná. Může se totiž jednat o příliš velký problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců. Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu. To je těžké, zvláště, když říká a hlavně dělá, z hlediska rodičů, nesmysly a když hájí hodnoty pro rodiče nepřijatelné. Vyslechnout dítě ale ještě neznamená přistupovat na jeho stanovisko.
- Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit. Bude-li dítě nějakou drogu obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty. Uvědomte si své možnosti. Dítě, které bere drogy nebo pije, bývá většinou nezralé a neschopné se o sebe postarat. Může tisíckrát pohrdat názory rodičů, ale většinou si nedokáže opatřit základní prostředky k životu. V tom je Vaše šance a síla.
- Určitou základní péči jste sice povinni nezletilému dítěti poskytnout, ale mělo by cítit, že Vaše péče je jiná, když se chová rozumně a když ne. Cílem je, aby dítě pochopilo, že skutečná samostatnost předpokládá schopnost se o sebe postarat. Vytvořte zdravá rodinná pravidla.
- Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání. Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně.
- Jestliže dospívající není ochoten ke změně, měl by nést důsledky. To se samozřejmě netýká situací, kdy je ohrožen život, např. při předávkování. (Teprve až vážné problémy, které drogy způsobí, jsou často důvodem k léčbě a změně). Předcházejte nudě. Musíte počítat s tím, že může být nutné trávit v prvním období s dítětem mnohem více času. Měli byste mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem.

- Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti. To má pro překonání problému často podstatný význam. Jestliže Vám potomek tvrdí, že si s lidmi, se kterými dříve bral drogy, chce jenom pobýt nebo si povídat, buď lže, nebo podceňuje nebezpečí. Někdy je možné uvažovat i změně prostředí.
- Posilujte sebevědomí dítěte. Najděte a udržujte křehkou rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte ("nelíbí se nám, že bereš drogy") a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu ("vážíme si tě jako člověka a záleží nám na tobě"). Je to těžké, je to však nutné.
- Stejně nutné je i oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu. Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat. Spolupracujte s dalšími dospělými.
- Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli ve výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Jenom tak totiž nebude dítě uzavírat spojenectví s tím rodičem, který mu právě víc povolí.
- Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička...), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou, případně dalšími institucemi. Často až vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.
- Osvědčuje se také, když zák. zástupce žáků s těmito problémy spolu hovoří v rámci skupinové terapie nebo svépomocné organizace. Dokáží se navzájem pochopit a předávají si užitečné zkušenosti.
- Buďte pro dítě pozitivním modelem. K tomu je nutné, abyste myslel i na své zdraví a svoji tělesnou a duševní kondici. Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá.
- V případě manželských nebo partnerských problémů se můžete např. obrátit na poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Pamatujte, že zvládnutím problémů zvyšujete i šanci na ovlivnění dítěte.
- Přístup k dítěti, které má problémy s alkoholem nebo jinou drogou, shrnuje anglické slovo "tough love". V češtině to znamená "tvrdá láska". Myslí se tím dobrý vztah k

dítěti, snaha mu pomoci, ale zároveň cílevědomost a pevnost.

6.4. Čemu se vyhnout?

- Nepopírejte problém. Zbytečně by se tak ztrácel čas a rozvíjela se závislost na návykové látce.
- Neskrývejte problém. Někdo se za takový problém stydí a tají ho. Aby se dokázal v situaci lépe orientovat a citově i rozumově ji zvládat, měl by si naopak o problému s někým důvěryhodným a kvalifikovaným pohovořit.
- Měl by také hledat spojence. Neobviňujte partnera. Na to, abyste si vyřizovali s druhým zák. zástupcem dítěte staré účty a navzájem se obviňovali, není naprosto vhodná doba. Minulost se změnit nedá, budoucnost našťestí často ano.
- Nehleďte v dítěti zneužívajícím drogy spojence proti druhému zák. zástupci.
- Nezanedbávejte sourozence žáka zneužívajícího alkohol nebo jiné drogy. Sourozenci problémového dítěte jsou více ohroženi, problémem v rodině trpí a Vaši péči a Váš zájem potřebují
- Nezanedbávejte bezpečnost dalších lidí v domácnosti, zejména malých dětí. Člověk pod vlivem alkoholu nebo drog jim může být velmi nebezpečný, i když by jim za normálních okolností neublížil.
- Je také třeba myslet na to, aby se drogami, které dospívající domů přinesl, neotrávil další sourozenec. Nefinancujte zneužívání drog a neusnadňujte ho. S tím souvisí i to, aby rodina zabezpečila cenné předměty a nenechala se okrádat. Krádež nemusí uskutečnit samotné dítě, ale jeho "kamarádi", kterým dluží za drogy. Jestliže začalo dítě zneužívat pervitin nebo opiáty bývá otázkou času, kdy se začnou ztrácet peníz a cenné předměty.
- Nejde tu jen o majetek, ale také o okolnost, že ukradený majetek slouží špatné věci - totiž rozvoji závislosti. Argument, že by si dítě opatřilo prostředky jinak, např. prostitucí nebo krádežemi, neobstojí. Pokud bude závislost pokračovat, je pravděpodobné, že k tomu dojde stejně.

- Nedejte se vydírat. Vyhrůžování fetováním, útekem, prostitucí nebo sebevraždou je častým a oblíbeným způsobem vydírání rodičů.
- Ano, všechna tato rizika u závislých na drogách existují. Tím, že zák. zástupci pod jejich tlakem ustupují, ovšem riziko nesnižují, ale zvyšují.
- Nevyhrůžujte něčím, co nemůžete nebo nechcete splnit.
- Vyhněte se fyzickému násilí. Fyzické násilí většinou nevede k cíli. Často jen živí v dítěti pocit ukřivdění, vede k sabotování snah rodičů a k útekům.
- Nejednejte chaoticky a impulzivně.
- Nevěřte tvrzení, že má dospívající drogy pod kontrolou, případně, že snižuje dávky a že drogu brzy vysadí.
- Buďte připraveni na to, že dříve či později pravděpodobně přijde krize. Využijte ji a trvejte na změně životního stylu, případně na nějaké skutečně účinné formě léčby, jestliže není dospívající schopen zvládnout problém sám.
- Do nekonečna neustupujte. Požadavek, aby lidé, kteří berou drogy, do vašeho bytu nechodili, je rozumný.
- Nedělejte zbytečně "dusno". Parta a nevhodní přátelé by se tím stávali pro dítě ještě přitažlivější.
- Nezapomínejte dveře navždy. I když dítě odejde, je dobré být připraven mu pomoci, pokud přijme určité podmínky. · Neztrácejte naději. Vaším tichým spojencem je přirozený proces zrání. I hrozivý problém se mnohdy podaří úspěšně zvládnout.

6.5. Příloha č. 3

Šikana

- Definice pojmu- Úmyslné a opakované ubližování slabšímu (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické, ponižování lidské důstojnosti, jde spíš o postoj než o čin.
- Dominantní znak šikany - bezmocnost oběti. Neoddělitelnou součástí problému je skupinová dynamika. Varovné signály šikany pro zák. zástupce · dítě nemá kamaráda · nechut' jít do školy· střídá různé cesty do školy a ze školy· ztráta chuti k jídlu, neklidný spánek · ztráta zájmu o učení· výkyvy nálad, odmítá se svěřit, co ho trápí· žádá peníze, často „ztrácí" své věci · přichází domů vyhladovělé, s potrhaným oblečením, s poškozenými školními pomůckami · nedokáže uspokojivě vysvětlit svá občasná zranění (odřeniny, modřiny, popáleniny) · je nečekaně agresivní vůči sourozencům · trpí zdravotními potížemi (bolesti hlavy, břicha, bolesti jsou někdy simulované) · zdržuje se většinou stále doma Co tedy dělat?
- Pripusťme, že několik výše uvedených signálů ve vás vzbudí určité podezření, že by mohlo jít o šikanování vašeho dítěte. Znovu podotýkáme, že ideální stav nastane, když se vám dítě svěří. Pochvalte ho, povzbud'te, rozptylte jeho obavy o tom, že žaluje. Vyzvedněte naopak jeho sílu a odvalu sdělit tyto závažné skutečnosti. Přesvědčte ho, že mu chcete pomoci a to potom musíte dodržet. Vyslechněte vaše dítě, dejte najevo, že jeho informace berete vážně (i když se vám mohou zdát malicherné či nepodstatné). Odložte veškerou práci, není nic důležitějšího, než situace vašeho dítěte. Poskytněte dítěti veškerou podporu. Pochopitelně, že odlišíte např. běžnou klukovskou šarvátku od skutečné šikany.
- Konkrétní kroky:
 - Zjistěte přesně - pozor - „nevyslychejte jako vyšetřovatel" - co, kdy, kde se odehrávalo, kdo další byl přítomen.
 - Společně vytipujte svědky, kterým dítě ještě důvěřuje, o kterých ví, že nestojí na straně agresora a věří, že mu mohou pomoci.
 - Poskytněte dítěti veškerou ochranu (např. při cestě do školy a ze

školy, i za cenu, že se budete uvolňovat z práce).

- Poskytněte dítěti dostatek péče, více s ním komunikujte, věnujte se mu ve volném čase, odjeďte na chatu, chalupu či k prarodičům.
- Nemáte-li jistotu, že dítě nebude ohroženo během pobytu ve škole, ponechejte je doma, ale pozor - pečlivě zvažte, zda v jeho situaci může být samo.
- Znovu dítě ubezpečujte, že udělalo dobře, že vám vše sdělilo, mluvte s ním více než dříve.
- Zhodnoťte a to velice kriticky, co mohlo vyvolat stav, který skončil šikanou. Neobviňujte pouze školu, nastavte si „zrcadlo pravdy“.
- Neomlouvejte sami sebe, ani své dítě. Se svým zjištěním se v první fázi dítěti nesvěřujte, ale připravujte nápravu.